

सौन्दर्यलहरी सव्याख्या ।

प्रथमभागस्य विषयसूचिका

श्लोकसंख्या

विषयः

पृष्ठसंख्या

- १ मङ्गलाशासनं, शक्त्युत्कर्षप्रपञ्चः, शिवस्य शक्तियुक्तस्यैव जगत्कर्तृत्वादिषु प्रभुता, बहुजन्मार्जितपुण्यानामेव स्तवे प्रणामे वाऽधिकारः, शिवशब्दनिर्वचनं, मातृकाविद्याप्रासादानुत्तरावाग्वादिनीशिवपञ्चाक्षरीपाशादिष्वक्षरीमन्त्रोद्धारः, पर-शिवोपास्तेर्मुख्यता, शिवशब्दस्य माङ्गलिकता, ध्वनिरसप्रधानत्वं काव्यस्य, देव्या अखिलोपास्यत्वं, शिवशक्तिपदनिर्वचनं, जगन्निर्मातृत्वविचारः, हादि-विद्यापञ्चाक्षर्युद्धारः, शक्तिशक्तिमतोरभेदभावना, रहस्यार्थः, मातृकाश्रीचक्र-परत्वेन व्याख्या, मीमांसकमतनिरसनं, श्रीविद्यामन्त्रोद्धारः । १
- २ ब्रह्मादीनां सृष्ट्यादिकर्तृत्वं भगवतीपादाब्जरेण्वायत्तं, रहस्यार्थः । ५२
- ३ अज्ञानावरणजाड्यदारिद्र्यनिरसने संसारसागरोत्तारणे देवीपदपांसोः साहाय्य-प्रार्थना, कामराजमातृका-वाग्भवबीज-रहस्यार्थ-पट्कूटवैष्णवीमन्त्रोद्धारः । ५९
- ४ भयात्राणं वाञ्छाधिकदानं देवीपादायत्तम्, तत्तदेवतारूपेण देव्येव फलदात्री । ६७
- ५ विष्णोर्मोहिनीत्वे शिवमोहकत्वं, कामस्य मुनिमोहकत्वं च देव्याराधनेन । पट्कूटवैष्णवीकामकलाप्रथमचक्रेश्वरीस्वरूपम् । ७३
- ६ साधनविरहेऽपि देव्यपाङ्गमहिम्ना मदनस्य जगज्जेतृता, सर्वाशापूरकचक्रेश्वरी-मन्त्रोद्धारः । ८०
- ७ देव्याः स्थूलध्यानं, चतुर्विधैक्यानुसन्धानं, सर्वसंक्षोभिणीचक्रेश्वरीमन्त्रोद्धारः, सर्वव्याप्यमूर्तिषु मुख्यं स्वरूपम् । ८५
- ८ समयिनां पराध्यानं, दहराकाशबाह्याकाशवियञ्चकपूजा, ध्येयस्थानं, ध्येय-प्रणाली, अष्टात्मसेवनप्रकारः, चतुश्चत्वारिंशन्मन्दिरमन्त्राः, श्रीचक्रेऽन्वयः । ९३
- ९ कुण्डलिनीरूपिण्या देव्या ध्यानं, पट्चक्रोपरि शिवयोर्विहारः, सूक्ष्मध्यानं, सादाख्यं पञ्चविंशं तत्त्वं, शक्तिशिवयोरैक्यं, भूमिकाः, पट्चक्रभेदाः, मन्त्रावरण-पूजारूपोऽन्तर्यामिः । १००
- १० भगवतीचरणामृतेन प्रपञ्चमाप्लाव्य कुण्डलिन्याः पुनः कुण्डे स्थापः, तत्र श्रुति-वाक्ययोगशास्त्रसमन्वयः । ११०

श्लो-सं

विषयः

पृ-सं

- ११ भगवतीसद्य श्रीचक्र, इन्दुमण्डलात्मकं, कौलमतेन यामलपद्धत्या श्रीचक्रलेखनं, श्रुत्युक्तं षट्त्रिंशत्तत्त्वात्मकं श्रीचक्रं, श्रीचक्रोद्धारः । ११०
- १२ देव्या अनुपमं सौन्दर्यं, सर्वसौभाग्यदायकचक्रेश्वरीमन्त्रोद्धारः । १३६
- १३ देव्यापाङ्गपातेन रूपातिशयप्राप्तिः, वशीकरणशक्तिः, देवीसौन्दर्यस्य वेधकत्वम् । १४१
- १४ तत्त्वातीतं भगवतीचरणद्वयम् । षडाधारेषु देवीचरणरश्मिपातः चन्द्रकलानिद्या, ज्ञानं चण्डन्यं तन्त्रं, षष्ट्यधिकत्रिंशत्तमयुक्त्वरूपदेवतामान्त्रिकन्यासप्रपञ्चः, अन्तर्यामि आवरणदेवतारश्मिमालामन्त्रनिरूपणम् । १४६
- १५ वाग्भवबीजदेवताध्यानं सात्त्विकं, कामकलाध्यानम् । १७२
- १६ वाग्भवबीजदेवताध्यानं राजसं, पञ्चम्युद्धारः । १७६
- १७ वशिण्यादिसहितभगवत्याः सात्त्विकं ध्यानं, सर्वरोगहरचक्रेश्वरीमन्त्रोद्धारः । १८१
- १८ कामदयालवर्णरूपध्यानं, मध्यमकूटमहिमा, सर्वसिद्धिप्रदचक्रेश्वरीमन्त्रोद्धारः । १८७
- १९ कामकलाध्यानं, मादनप्रयोगः, नित्यक्लिन्नामन्त्रोद्धारः । १९२
- २० विषहरामृतेश्वरीध्यानं, शक्तिकूटध्यानं, दुर्वासोमन्त्रोद्धारः । २००
- २१ सहस्रारे सादाख्याध्यानेन परानन्दानुभवः, कामकलायाः सूक्ष्मध्यानं, पराध्यानं, वैष्णवीसप्तकूटोद्धारः । २०४
- २२ भवानि त्वमित्यर्घोक्तावेव देव्या तादात्म्यानुग्रहः, त्रिपुरामन्त्रोद्धारः । २०९
- २३ देव्या शिवार्धाङ्गापहारेण सर्वाङ्गारुण्यं, उत्तरकौले शक्तौ शिवान्तर्भावः, शिवशक्त्यमेदः, सिद्धिपरामन्त्रोद्धारः । २१५
- २४ पञ्चदेवतानां पञ्चकृत्ये देव्याज्ञातः प्रवृत्तिः, कालत्रिपुरामन्त्रोद्धारः । २२०
- २५ देवीचरणपूजया सर्वदेवतापूजानिर्वाहः, सूर्याराधितविद्योद्धारः । २२६
- २६ शिवमन्तरा सर्वदेवतालयः, देवीमहिम्ना शिवविहारः, मानवीमन्त्रोद्धारः, शक्तेर्मूल-प्रकृतित्वेन शिवस्य पुरुषत्वेन चाविनाशिन्यम् । २३१
- २७ आत्मार्पणधिया कृतं कर्म देवीसपर्या, जीवन्मुक्त-समयाचाररत-षोडश्रुपासक-क्रियमाणसमर्पाप्रकारः, अजपामन्त्रोद्धारः, परमावनायुक्तसपर्यामहत्त्वम् । २३६
- २८ ताटङ्कमहिमा, सौभाग्यातिशयः, शापविमोचिकामन्त्रोद्धारः । २४३
- २९ शिवे देव्या दर्शितो विनयः, सर्वदेवतातिशायिदेव्यैश्वर्यम् । २४८

श्लो-सं

- ३० देवीतादात्म्यानुसन्धानेन अविनाशिता, सौभाग्यहृदयपञ्चदशमालामण्डलम् । २५३
- ३१ तन्त्राणां शिवेनाविष्कारः, देव्याः स्वतन्त्रं तन्त्रं शिवकृतं, चन्द्रकलाविद्याष्टकं, शुभागमपञ्चकं, नित्यानां श्रीचक्राङ्गता । २६४
- ३२ पञ्चदशी-षोडशीस्वरूपं, कलायन्त्रमन्त्रैक्यं, नित्यास्वरूपं, तत्र श्रुतिसमन्वयः, लोषामुद्रादुर्वासोविद्ये, मन्त्रस्य व्यस्ताश्वरजपेऽपि फलम् । २७६
- ३३ कामराजविद्यया शिवामिन्नभावनया अनात्मविलापनरूपो मानसो होमः, कामराजमन्त्रोद्धारः । २९५
- ३४ नवात्मकस्य शिवस्य देवी शरीरभूता, तयोः शेषिशेषभावाभावः, ऊर्ध्वाम्नायोद्धारः । ३०३
- ३५ देवी विश्वात्मिका, तत्र उत्तरकौलमतं, शाम्भवमते देव्याः पटुत्वानां चैक्यम् । ३१४
- ३६ परचित्परशिवयोः आज्ञायां ध्यानं, परमेश्वरपरमेश्वरीमन्त्रोद्धारः । ३२१
- ३७ व्योमजनकयोः शिवयोः विशुद्धौ ध्यानं, विज्ञेश्वरविज्ञेश्वरीमन्त्रोद्धारः । ३२७
- ३८ माहते हंसमिधुनध्यानं, हंसेश्वरहंसेश्वरीमन्त्रोद्धारः । ३३३
- ३९ स्वाधिष्ठाने संवर्तेश्वरसमयाध्यानम् ३४०
- ४० मणिपूरके मेघेश्वरमेघेश्वरीध्यानं, श्रुत्यागमरहस्यं अरुणोपनिषत्समन्वयः । ३४४
- ४१ मूलाधारे जगज्जनकलास्पनाद्यपरशिवयोर्ध्यानं, तत्र कौल-समय-प्रक्रिया, पञ्चविधसाम्यं, चतुर्विधैक्यं, षड्विधैक्यं, नवरसविमर्शः । ३५१

द्वितीयभागस्य विषयसूचिका

- ४२ मृकटवर्णनं, तद्रतायाश्चन्द्रेखायां इन्द्रचापतयोलेखः, किरीटमन्त्रोद्धारः । १
- ४३ देव्या धम्मिल्ले नन्दनपादपकुसुमानां सौरभ्यावाप्तये वासः, अंकुशमन्त्रोद्धारः । ७
- ४४ वन्दीकृतार्ककिरणामं सिन्दूरं वहन्ती सीमन्तसरणिः, वह्निवासिनीमन्त्रोद्धारः । ११
- ४५ अलकपरिवृतं देव्या वदनं मदनान्तकमोहनं, वज्रेश्वरीमन्त्रोद्धारः । १६
- ४६ ललाटारुयार्धचन्द्र-मकुटस्यचन्द्रशकलयोर्विपर्ययेण न्यासाच्चन्द्रपरिणामः, शिव-दूतीमन्त्रोद्धारः । २२
- ४७ भ्रुवोर्मदनधनुरूपता, त्वरितामन्त्रोद्धारः । २६

- ४८ मूर्धेन्द्रनलात्मकं नेत्रप्रथं कालत्रयजनकं, नित्यानित्यामन्त्रोद्धारः । ३१
- ४९ दृष्टिभेदा विशालाद्याः विशालादिनगर्यः, कुलसुन्दरीनित्यामन्त्रोद्धारः । ३५
- ५० नवरसास्वादतरले हृदये नेत्रे दृष्टा फालनेत्रस्वेष्या, भगमालिनीमन्त्रोद्धारः । ४१
- ५१ दृष्टिपाठविषयीभूतानां भेदात् दृष्टौ नवरसभेदाः, नीलपताकामन्त्रोद्धारः । ४६
- ५२ कर्णान्तविश्रान्तावपाङ्गौ पुरमथनक्षोभकौ, विजयानित्यामन्त्रोद्धारः । ५५
- ५३ ब्रह्मादीनां त्रिगुणात्मकानां पुनः सृष्टये नेत्रे त्रैवर्ण्यं, सर्वमङ्गलामन्त्रोद्धारः । ६०
- ५४ नयनरेखात्रये गङ्गायमुनाशोणसंभेदोल्लेखः, ज्वालामालिनीमन्त्रोद्धारः । ६५
- ५५ प्रलयाद्रक्षणाय जगदुदयाय च देवी परिहृतनिमेषा । ७०
- ५६ शफरिकेन्दीवरयोः सौभाग्यमपजिहीषोः नेत्रस्य पैशुन्यं, चित्रामन्त्रोद्धारः । ७४
- ५७ पक्षपातरहिताया देव्या दयादीर्घया दशा दीनरक्षणं धर्मः इति प्रार्थना । ७९
- ५८ कर्णान्तगतापाङ्गस्य, पालीयुगस्य च मदनबाणधनुष्येनोल्लेखः, चतुरश्राम्ना -
मन्त्रोद्धारः । ८४
- ५९ गण्डामोगे ताटङ्कप्रतिकलनेन मुखस्य चतुश्चक्रमदनरथता, भोगिनीमन्त्रोद्धारः । ८८
- ६० सरस्वतीसूक्त्याकर्णनचलितकुण्डलझणत्कारस्य श्लाघासूक्त्युल्लेखः, कुञ्जिकामन्त्रोद्धारः । ९३
- ६१ अन्तर्वह्निश्च मुक्तावभासितं नासासौन्दर्यं, कालिकामन्त्रोद्धारः । ९८
- ६२ विम्बविटुमयोः दन्तच्छदारुण्येन तुलानभावः, वाक्त्रिपुरामन्त्रोद्धारः । १०२
- ६३ देवीमुखेन्दुनिर्गतामृतपानजडीकृतचञ्चूत्तेजनाय चकोरैः अम्लचन्द्रकिरणपानो-
ल्लेखः, परात्रिपुरामन्त्रोद्धारः । १०८
- ६४ स्फटिकनिभायाः सरस्वत्याः पशुपतिकथाश्रवणासक्तदेवीजिह्वाप्रवर्तितया आरुण्य-
लामः, वाक्सिद्धसरस्वतीमन्त्रोद्धारः । ११२
- ६५ विशाखादिभिः देवीमुखताम्रूलकवललाभोत्सुकता, उच्छिष्टमातङ्गीमन्त्रोद्धारः । ११६
- ६६ देवीसाधुवादापलपितवीणाकलरवा वाणीति, देवीवाङ्माधुर्यप्रशंसा । १२१
- ६७ देवीमुखमुकुटवृन्तं चित्रुकं अनुपमम् । कुलभगवतीमन्त्रोद्धारः । १२५
- ६८ ग्रीवाया मुखकमलनालता । कालनित्यामन्त्रोद्धारः । १२९
- ६९ गीतग्रामनियमसीमान इव गलगता रेखाः । चापमन्त्रोद्धारः । १३३

श्लो-सं	विषयः	पृ-सं
७०	रुद्रनखमेदमिया ब्रह्मणा स्तुता देवीभुजलताः । पाशमन्त्रोद्धारः ।	१४१
७१	नखकान्तिजिता पद्मकान्तिः । अंकुशमन्त्रोद्धारः ।	१४५
७२	गणेशस्कन्दपीतं स्तनयुगम् । बाणमन्त्रोद्धारः ।	१४९
७३	स्तन्यपानेन गणेशस्कन्दयोः नित्यकुमारतादर्शनेन स्तनयोः अमृतकलशत्वोत्प्लेखः । बाणमन्त्रोद्धारः ।	१५३
७४	गजकुम्भजमुक्ताहारेण अधरविम्बरागारुणितेन पुरारातिकीर्तिप्रकाशनं, तारा- मन्त्रोद्धारः ।	१५८
७५	देवीस्तन्यपानेन द्रविडशिशोः सारस्वतसर्वस्वलाभः ।	१६३
७६	हादग्धमदनाभितनाभीसरस उत्पन्ना धूम्रावलिरेव रोमावलिः । कामबीजोद्धारः ।	१६९
७७	कुचयोरन्तरगतं व्योम रोमावलिः । मोहिनीतिपुगमन्त्रोद्धारः ।	१७३
७८	गङ्गावर्त-रोमावल्यालवाल-मदनाग्रिकुण्ड-रतिलीलागाराभा. नामिः । गणेश- मन्त्रोद्धारः ।	१७७
७९	मध्यस्य भग्ननदीकूलगतवृक्षसदृशस्य त्रुटनाभावाभाशंसा । कामतिपुरामन्त्रोद्धारः ।	१८१
८०	मध्यं त्रुटनमिया कामेन त्रिवलिलवलीबद्धमिव । कामोपासितमन्त्रोद्धारः ।	१८५
८१	विवाहसमयदत्तहरणरूपनितम्बविस्तारगौरवातिशयः ।	१९०
८२	करीन्द्रशुण्डाकदलीकाण्डाकुती ऊरू, देवगजकुम्भप्रतिकुती जानुनी च ।	१९५
८३	रुद्रजयार्थं मन्मथेन कृतौ द्विगुणशरगर्भौ निषङ्गाविव जानुनी ।	१९९
८४	हरिशङ्करश्रुतिशिरःशेखरायमाणयोश्चरणयोः निधानार्हं स्वशिरः ।	२०३
८५	पशुपतीप्सिताभिहननाय पदद्वन्द्वाय प्रणामः ।	२०८
८६	मृषागोत्रस्खलनेन विलक्षभर्तृललाटे देवीचरणताडनं दृष्टवता मन्मथेन स्वीय- बैरनिर्यातनलामातृ किलिकिलितम् ।	२१४
८७	सरोजातिशायिसौन्दर्यशालिनौ चरणौ । श्रीबीजोद्धारः ।	२२०
८८	मृदोः प्रपदस्य कविभिः कृतं कमठीकर्परसाम्यं. विवाहकाले पशुपतिना दृष्टदधि- रोपणं मृदुचरणस्य चायुक्तमेव ।	२२६
८९	दीनेभ्यो भद्रश्रीदाने दिव्यतर्पतिशायिनौ चरणौ ।	२३१
९०	दीनेभ्य आशानुसदृशश्रीदानचणयोश्चरणमन्दारयोः पङ्क्तिद्वयचरणभृङ्गभावप्राप्ति- प्रार्थना ।	२३६

श्लो.सं

विषयः

पृ.सं

- ९१ भवनकलहंसानां पदन्यासपरिचयदानदक्षौ चरणौ । आत्माष्टाक्षरीमन्त्रोद्धारः ।
भीचकस्थचक्राधिदेवदेवीनां देवविद्याधरमानवदीक्षागुरुणा स्वरूपम् । २४०
- ९२ ब्रह्मविष्णुरुद्रेभ्यश्चतुष्टयप्रच्छदपटभूतशिवास्तुतपर्यङ्कवासिन्या देव्याः सौन्दर्याति-
शयः । षट्चक्राणां सहस्रारस्य परमशिवपर्यङ्कस्य च साम्यम् । सृष्टिमन्त्रोद्धारः । २४९
- ९३ चक्राणि क्रजुः, सृष्टुरपि कठिना, तनुरपि पृथुः, अरुणाऽपि करुणा सा । २५५
- ९४ देव्यास्ताम्बूलकरण्डकं चन्द्र एव । तस्य रिक्तता पूर्णता च देवीभोगेन
ब्रह्मकृतापूरणेन च । पञ्चदशनित्यास्वरूपं, सर्वेषां चक्राणां विन्दुचक्रवासना-
वासितत्वं, अग्रथादिदेवतानां विश्वमूर्तेर्देव्या जिह्वाग्रवयवत्वं च । २५९
- ९५ देव्याः तरलकरणानामसुलभत्वं, सर्वतो बाह्यभृष्टरद्वारवर्त्यणिमादीनामपि सर्व-
सिद्धिप्रदत्वम् । सर्वाङ्गसुन्दरीमन्त्रोद्धारः । २६६
- ९६ देव्याः पातित्रत्यमसाधारणम् । २७०
- ९७ बाणीरमागौरीरूपापि तुरीया महामाया परब्रह्ममहिषी च । २७७
- ९८ देवीचरणनिर्णेजनजलपानार्थिता । चरणोदकस्य मूकत्वनिवर्तकत्वं निरतिशय-
बाग्विलासदातृत्वं च । २८५
- ९९ देव्या भजनेन सर्वातिशायि बाग्वित्त्वं, श्रीमत्त्वं, सौन्दर्यं चेह लब्ध्वा,
चिरञ्जीवी देव्यनुग्रहेण ज्ञानी पशुपाशव्यतिकररहितः परब्रह्मानन्दानुभवं प्राप्य
मोदते । पशुपाशविमोचिनीविद्योद्धारः । २९०
- १०० भगवत्याः स्तुतिः तदीयाभिः तद्रूपाभिर्वाग्भिः क्रियते । स्तोत्रं स्तुत्या स्तावकश्च
सैव । ३००
- १०१ मणिमुकुररूपः तिमितकिरणः सूर्यः भगवत्या वदनप्रतिविम्बधारी भवति ।
कूटत्रयध्यानम् । ३०९
- १०२ भगवतीभक्ता भगवतीस्वरूपमेव प्रपद्यन्ते, येन हरोऽपि तद्दर्शने भ्रमति । ३११
- १०३ स्त्रीयस्तुतिश्रवणाय, तस्य वेदवदादरणीयतासिद्धौ च प्रार्थना । सूर्यमदन-
गोविन्दलक्ष्मीहंसेश्वरपवनमहादेवदुर्गाकलासरस्वत्याख्याः भगवत्या सृष्टिमूलतया
उत्पादिताः पुत्राः पुत्र्यश्च । तेषां तासां च भगवतीस्वरूपत्वम् । ३१५